

В [библиотеката](#) на desebg.com представям втора част на тритомното издание „Държавна сигурност и българската икономика 1944-1991“.

Документалният фототипен сборник е част от поредицата на [Комисията по досиетата](#) „Из архивите на ДС“ и е от изследователската ѝ програма за 2018 г.

Представянето на изданието бе неколнократно отлагано заради пандемията от ковид-19 и премиерата му се състоя онлайн през януари 2022 г. в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Сборникът „Държавна сигурност и българската икономика 1944–1991 г.“ част 2 включва общо 47 документа, а разширеният му електронен вариант 86 документа. Те са в периода 1974-1983 г. и са подредени хронологично, като към всеки от тях има кратка анотация.

Този период се характеризира с поредния опит за развитие на плановата икономика, която комунистическия режим начело с Тодор Живков предприема, и който се проваля.

Волунтаристичните решения да се тръгне към развитие на тежкото машиностроене се оказват пагубни. Вложените няколко милиарда лева инвестиции в заводите в Русе, Хасково и Радомир се само потъват, но изградените в резултат на мегаломанията на Живков и кликата му мащабни проекта на практика започват да работят на загуба през 80-те години и се превръщат във воденичен камък за соц икономиката.

През 1977 г. режимът стига до втори финансов банкрут и само помощта, измолена от Живков от съветския ръководител Брежнев спасява финансовото положение в НРБ.

В края на 70-те години заради безхаберното харчене на теглените тайно от народа валутни заеми от западните банки Политбюро създава т. нар. Валутна комисия към висшето партийно ръководство, чиято цел е уж да се сложи ред в харченето на валутни средства.

На този фон МВР-ДС има за задача да „обслужва“ икономиката, да реализира „икономии“, да предотвратява злоупотребни, а също така и да „набавя“ (разбирай да краде) негласно търговска, техническа и друга документация при преговорите със западни фирми.

Последната дейност се извършва от структури на Второ главно управление на ДС (контраразузнаването) на територията на страна.

Кражбата на западни технологии, извършвана в чужбина, е възложена на Първо главно управление на ДС и не е засегнато в настоящия тритомно издание (*виж повече за дейността на Научно-техническото разузнаване в сборника*

„Държавна сигурност и научно-техническото разузнаване”

издание на Комисията по досиетата, 2013 г.

).

Архивните документи, включени в том 2 на „Държавна сигурност и българската икономика 1944-1991“, хвърлят светлина върху задачите, спуснати на ДС и народната милиция по линия на икономиката.

Както бе посочено, на контраразузнаването на ДС е възложено да следи сделките със западните фирми за закупуване на лицензи, машини и техническа документация и евентуално да „придобива“/краде такава документация и информация.

В столицата Софийското градско управление на МВР-ДС е трябвало следи търговските сделки, които се сключват.

ДС като цяло отговаря и за извършване на профилактична дейност по големите стопански предприятия, в които е разположила своя агентурна мрежа.

Народната милиция е натоварена да следи най-уязвимите сектори в икономиката, където стопанската престъпност е най-активна и нанася щети на народното стопанство (органите на МВР-ДС не е давала гласност за тази стопанска престъпност сред населението, а я е свеждало само до знанието на партийната върхушка).

Същото така милицията е трябвало да наблюдава за ширещата се безстопанственост и разхищения в икономиката, а също така и за отчитането на нереални норми и нереално изпълнение на икономически планове и отчитане на произведена продукция – явления, типични за стопанската номенклатура по време на комунистическия режим.

Интересно е, че на самото МВР-ДС са поставяни задачи да реализира „икономии“ на средства, предоставяни за ремонт на сгради, ползване на електричество и канцеларски материали, намаляване на фонд „Работна заплата“ и др.

ДС продължава да работи по случаи, които представя като „вредителство“ и „саботажи“, характерни за края на 40-те, 50-те и 60-те години, с които понякога оправдава погрешно взети стопански решения.

През втората половина на 70-те години и началото на 80-те години все повече се увеличават документите, в които Държавна сигурност за „някои отрицателни явления в икономиката“.

Те се отнасят до честите аварии в промишлеността, неизпълнението на плановете задачи, катастрофи и аварии в транспорта, пожари, лоша трудова дисциплина и неизползване на трудовите ресурси, трудови злополуки, загуби от бракувана продукция заради ниско качество, загуби в селското стопанство и др.

Както и другите сборници на Комисията по досиетата и този се разпространява безплатно, а неговите електронни версии могат да бъдат намерени на сайта ([ВИЖ линка - ТУК](#)) на независимия държавен орган.

„Държавна сигурност и българската икономика 1944-1991“, част 2, издание на Комисията по досиетата, 2018 г.